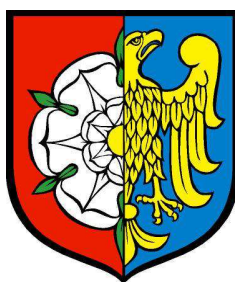

3. INWENTARYZACJA OBIEKTÓW HISTORYCZNYCH I KULTUROWYCH GMINY DOBRODZIEN

W skład gminy wchodzi miasto Dobrodzień i 16 sołectw:

Błachów, Bzinica Nowa, Bzinica Stara – Bąki-
Obudowa, Głowczyce - Zwóz, Gosławice, Klekotna-
Rędzina, Kocury - Malichów, Kolejka, Ligota
Dobrodzieńska, Makowczyce, Myślina – Turza -
Dąbrowica, Pietraszów - Liszczok, Pludry,
Rzędowice - Bzionków, Szemrowice, Warłów

3.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DOBRODZIEN

Gmina Dobrodzień (niem. *Gemeinde Guttentag*) to gmina miejsko-wiejska w województwie opolskim, w powiecie oleskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie częstochowskim.

Położenie geograficzne i krótka charakterystyka

Gmina Dobrodzień leży w południowej części powiatu oleskiego, który stanowi zachodnią część województwa opolskiego. Miasto Dobrodzień leży na skrzyżowaniu dwóch szlaków komunikacyjnych: Opole - Częstochowa oraz Gliwice - Poznań. Gmina od północy graniczy z gminą Olesno, od zachodu z gminami Zębówice i Ozimek, od południa z gminami Kolonowskie i Zawadzkie, natomiast od wschodu z gminami Pawonków i Ciasna należącymi do województwa śląskiego. Gmina leży częściowo w obrębie Równiny Opolskiej wchodzącej w skład Niziny Śląskiej oraz Progu Woźnickiego należącego do Wyżyny Woźnicko - Wieluńskiej. Gmina ma charakter rolniczo-przemysłowy. Zajmuje ona obszar 163 km². Prawie połowę powierzchni gminy stanowią lasy. Ludność gminy liczy około 11.100 mieszkańców, w tym miasto około 4.500.

Dziedzictwo kulturowe – stan obecny

Najcenniejszymi zabytkami są tu obiekty sakralne: kościoły, na uwagę zasługuje drewniany kościół cmentarny p.w. św. Walentego w Dobrodzieniu oraz kapliczki i cmentarze. Obecne są tu również ślady założeń pałacowych i folwarcznych. W Dobrodzieniu znajduje się park wpisany do rejestru zabytków oraz najstarszy zabytek - most dworski z 1610 r. wykonany z granitu.

3.2. Zabytki wpisane do Rejestru Zabytków

Dobrodzień

Pałac w zespole parkowym, nr rej.: 75/60 z dnia 12.03.1960 r. Obecnie „Park Hotel”. Pałac wybudowany w latach 1848-1849 w stylu neoklasycystycznym, przebudowany w 2002 r., murowany z cegły i otynkowany, dach kryty dachówką.

Kościół parafialny rzym. – kat. p.w. św. Marii Magdaleny, XIX w. nr rej.: 1181/71 z dnia 9.03.1971 r. oraz 6/78 z dnia 1.03.1978 r. Wybudowany w stylu neoromańskim, wewnątrz barokowe rzeźby św. Apolonii, Barbary i Jana Chrzciciela pochodzące z kościoła spalonego w 1846 r.

Kościół cmentarny p.w. św. Walentego, drewniany, II połowa XVII w. nr rej.: 385/60 z dnia 12.03.1960 r. oraz 74/76/A z dnia 1.03.1978 r. Wielokrotnie odnawiany, zrębowy z wieżą o konstrukcji słupowej, kryty gontem. W prezbiterium pozorne sklepienie. Wewnątrz ołtarz ufundowany w 1644 r. późnobarokowy z XVIII w. i dwa obrazy barokowe św. Walentego i Klary. Kościół był konsekrowany w 1679r. Budynek kościelny posiada trzy okna, wieżyczkę z dzwonem, drewnianą zakrystię, chór, organy i ambonę. W 1830 r. został przeprowadzony remont kościoła. Odnowiono wieże i podłogę kościółka, a budynek podniesiono i podmurowano.

Cmentarz żydowski, nr rej.: 439/88 z dnia 27.05.1988 r. Cmentarz pochodzi z połowy XVIII w. o czym świadczą najstarsze zachowane do dziś macewy. Na

cmentarzu znajdują się m.in. macewy rodziny Stein – krewnych żydowskiej świętej kościoła katolickiego Edyty Stein. Ogrodzony trwale, alejki ziemne, zachowana została jedynie nieznaczna część nagrobków lub ich fragmentów.

Park dworski, I połowa XIX w. nr rej.: 75/76. Od średniowiecza do końca XIX w. miejsce dzisiejszego parku zajmował staw określany mianem „zamkowego” ("Schlossteich"), przy nim pierwotnie zlokalizowany był młyn, a w latach 1769-1873 wielki piec oraz towarzyszące mu urządzenia hutnicze. Między rokiem 1884 a 1914 staw został osuszony a na jego miejscu założono park. W tamtym okresie park porastały takie gatunki drzew i krzewów jak: świerki, cyprysiki groszkowe, żywotniki zachodnie, a także dęby, kasztanowce, topola czarna i jesion pensylwański. Odnowiony w 2003 roku. Granice parku wytyczały: od południa - droga przejazdowa do folwarku, od zachodu - droga (obecnie ulica Piastowska), od północy - ogrody ciągnące się wzdłuż obecnej ulicy Parkowej, a od wschodu - zabudowa zamku.

Szemrowice

Kaplica cmentarna św. Sebastiana przy kościele parafialnym, przy ul. Kościelnej k. nr 19, nr rej.: 411/60 z dnia 15.03.1960 oraz 96/76 z dnia 17.03.1976 r., drewniana, zrębowa z XVIII w., rzeźba Piety, figura maryjna i krzyż. Obok stoi Kościół p.w. Świętej Trójcy z 1972 r. na miejscu dawnego kościoła drewnianego z XVI w.

3.3. Wykaz obiektów objętych ewidencją zabytków Gminy Dobrodzień

Zabytki miasta Dobrodzień

1. **Kościół parafialny rzym. – kat. p.w. Marii Magdaleny**

2. **Kościół parafialny rzym. – kat. p.w. Nawiedzenia NMP**, ul. Ks. Gładysza z 1898r. w stylu neoromańskim, murowany z cegły, wnętrze otynkowane, dach drewniany kryty dachówką. Pierwotnie był to kościół parafialny ewangelicko – augsburski.

3. **Kościół cmentarny rzym. – kat. p.w. św. Walentego**, ul. Ks. Gładysza

4. **Kaplica - mauzoleum na cmentarzu rzym. – kat.**, ul. Ks. Gładysza, z około 1920 r.

5. Pastorówka, ob. plebania rzym. – kat., ul. Ks. Gładysza 22
6. Cmentarz parafialny rzym. – kat. parafii św. Marii Magdaleny, ul. Ks. Gładysza z 1 połowy XVII w.
7. Cmentarz parafialny rzym. – kat., ul. Oleska z 1936 r. Na terenie cmentarza z okazji jubileuszowego roku 2000 parafianie z inicjatywy i pod kierunkiem ks. Proboszcza Alfreda Waindoka wybudowali kaplicę pogrzebową p.w. Miłosierdzia Bożego wraz z kostnicą.

8. Cmentarz wyznaniowy ewangelicko – augsburski, ul. Ks. Gładysza. Założony w połowie XIX w. w pobliżu kościoła ewangelickiego wybudowanego w latach 1848. W 1893 r. w Dobrodzieniu została utworzona samodzielna parafia ewangelicko – augsburska licząca 347 parafian.
9. Cmentarz wyznaniowy żydowski, ul. Lubliniecka
10. Pałac w zespole parkowym, ul. Parkowa 5
11. Park krajobrazowy w zespole pałacowym
12. Rządówka w zespole pałacowym z 1848 r.
13. Czworak I w zespole pałacowym
14. Czworak II w zespole pałacowym
15. Spichlerz w zespole pałacowym z około 1850 r., murowany z cegły i otynkowany, dach kryty dachówką. Pierwotnie był to spichlerz zbożowy.

16. Ratusz, Plac Wolności 1, z 1848 r. wybudowany po wielkim pożarze z 1846 r. w stylu neoklasycystycznym w czasach Wiosny Ludów. Początkiem odbudowy po pożarze było wytyczenie większego rynku z szeregiem ulic oraz zmodyfikowanie średniowiecznego układu urbanistycznego miasta. Obecnie murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany kryty dachówką, wieżyczka z zegarem kryta blachą.
17. Dom, ul. Moniuszki 2
18. Dom, Plac Wolności 2
19. Dom, Plac Wolności 7
20. Dom, Plac Wolności 12
21. Dom, Plac Wolności 19
22. Dom, ul. Ks. Gładysza 10, czas powstania 1910 r. Interesująca reliefowa dekoracja fasady w tynku (dwie bliźniacze osie), na fasadzie monogram „JK” i data „1910”.
23. Dom, ul. Lubliniecka 7
24. Dom, ul. Lubliniecka 11
25. Dom, ul. Lubliniecka 25
26. Dom, ul. Lubliniecka 31
27. Dom, ul. Lubliniecka 46
28. Dom, ul. Lubliniecka 59
29. Dom, ul. Piastowska 10

30. Dom, ul. Piastowska 24
31. Willa, ul. Piastowska 50
32. Osiedle robotnicze, ul. Oleska 14, 16, 18, 20, 22
33. Krzyż przydrożny, ul. Lubliniecka, koło nr 50
34. Młyn parowy, ob. elektryczny, ul. Lubliniecka 83
35. Wodociągowa wieża ciśnień 42 - metrowa, ul. Oleska 11 uruchomiona w 1928 r.
36. Dom, ul. E. Stein 1
37. Dom, ul. E. Stein 2
38. Dom, ul. E. Stein 4
39. Szkoła, ob. Zespół Szkół Ponadgimnaz., ul. Oleska 7
40. Szpital, ob. Zakład Opieki Leczniczej, ul. Oleska 11
41. Most dworski z 1610 r. Najstarszy zachowany zabytek w Dobrodzieniu wybudowany z granitu z czasów gdy posiadaczami dóbr dobrodzieńskich byli Habsburgowie. Kolejna wzmianka na temat mostu pojawiała się w Urbarzu z poł. XVII w., w którym wyszczególniono m.in. obowiązki mieszczan polegające na wykładaniu mostu i stawu zamkowego dylami.

Bzionków

42. Pałac. Zespół dworsko – parkowy w Bzionkowie przy ul. Oleskiej 3, założony w 2 połowie XIX w. składa się z zabudowań dworskich oraz części porośniętej roślinnością drzewiastą. We wnętrzu budynku znajduje się kominek oraz drewniany, grawerowany strop belkowy w sieni wejściowej parteru.

43. Park w zespole pałacowym. Największym walorem przyrodniczo – kulturowym parku jest jego tworzywo dendrologiczne. Podstawowy zrąb założeń ogrodowych reprezentowany jest przez najstarsze i najokazalsze drzewa. Ze względu na rozmiary oraz pokrój największą wartością kulturową oraz przyrodniczą stanowią okazy dębów rosnące przed frontem dworku. Spotkać tu można również okazy dębów czerwonych oraz choinę kanadyjską.

44. Czworak I w zespole pałacowym
45. Czworak II w zespole pałacowym
46. Gorzelnia w zespole pałacowym
47. Spichlerz w zespole pałacowym
48. Obora i stajnia w zespole pałacowym

Błachów

49. Cegielnia, ul. Opolska 2 z końca XIX i pocz. XX w.
50. Osiedle – ul. Opolska 7,9,11,13

Bzinica Nowa

- 51. Cmentarz ewangelicko – augsburski, ul. Cmentarna/Polna. Założony w połowie XIX w. Na cmentarzu znajdują się ruiny kaplicy cmentarnej z XIX w.
- 52. Szkoła – ul. Moniuszki
- 53. Osiedle – ul. Szkolna 2,3,4,5

Bzinica Stara

- 54. Kaplica przydrożna rzym. – kat., ul. Główna, k. nr 7 z 1880 r. z krzyżem datowanym na 1913 r. Krzyż postawiony po śmierci woźnicy, który zginął na początku XX wieku zabity przez sponione konie.
- 55. Spichlerz w zespole dworskim
- 56. Obora w zespole dworskim

Kocury

- 57. Szkoła, ul. Oleska 8
- 58. Dom, ul. Oleska 7

Ligota Dobrodzieńska

- 59. Kapliczka przydrożna, ul. Wojska Polskiego koło nr 2
- 60. Młyn i stodoła w zagrodzie, ul. Wojska Polskiego 2

Makowczyce

- 61. Zespół folwarczny, ob. domy mieszkalne - ul. Główna 2,3,4
- 62. Remiza strażacka, drewniana z 1928 r., ul. Główna koło nr 8

Myślina

- 63. Kapliczka – dzwonnica p.w. św. Floriana
- 64. Osiedle – 5,7,9,11,13,17,19

Pludry

- 65. Kościół filialny rzym. – kat. p.w. św. Antoniego, ul. Lubliniecka z 1932 r.
- 66. Cmentarz parafialny rzym. – kat.
- 67. Dawna świetlica wiejska, Al. Wyzwolenia

Rzędowice

68. Kamień upamiętniający pobyt króla Fryderyka Augusta III, który w okolicznych lasach polował na zwierzynę i często bywał w swoim pałacu Myśliwskim przy ul. Piastowskiej. Na kamieniu wyryty jest napis FAR (Fridericus Augustus Rex) z koroną i napisem w języku niemieckim: „Ich niezapomnianemu Królewskiemu Panu urzędnicy leśni Nadleśnictwa Dobrodzień 1932” (pe).

Szemrowice

69. **Kaplica cmentarna** na cmentarzu parafialnym rzym. – kat.

70. Cmentarz parafialny rzym. – kat. z 1 ćw. XVI w.

71. Szkoła, ob. przedszkole z budynkiem gospodarczym, ul. Wiejska 30

72. Kaplica MB Nieustającej Pomocy z 1946 r. za wsią przy drodze Szemrowice – Makowczyce. Wybudowana została jako wotum dziękczynne za ocalenie wsi w czasie II wojny światowej (pe) .

Turza

73. Kościół filialny rzym.- kat. p.w. św. Józefa

74. Stacja kolejowa PKP, ul. Kolejowa

75. Spedycja kolejowa w zespole stacji, ul. Kościelna 3

76. Dom kolejarski w zespole stacji, ul. Kolejowa 48

77. Dom kolejarski w zespole stacji, ul. Kolejowa 50

78. Dom kolejarski w zespole stacji, ul. Kolejowa 52

Warłów

79. Dom i stodoła, ul. Zamknięta 1

Zwóz

80. Rządcówka w zespole podworskim

81. Czworak w zespole podworskim

82. Stajnia w zespole podworskim

83. Obora w zespole podworskim

84. Stodoła w zespole dworskim

3.4. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA WYBRANYCH ZABYTKÓW Z GMINY DOBRODZIĘŃ

Dobrodzień, Kościół cmentarny p.w. św. Walentego

Dobrodzień, pałac – obecnie „Hotel Park”

Dobrodzień, zabytkowy park

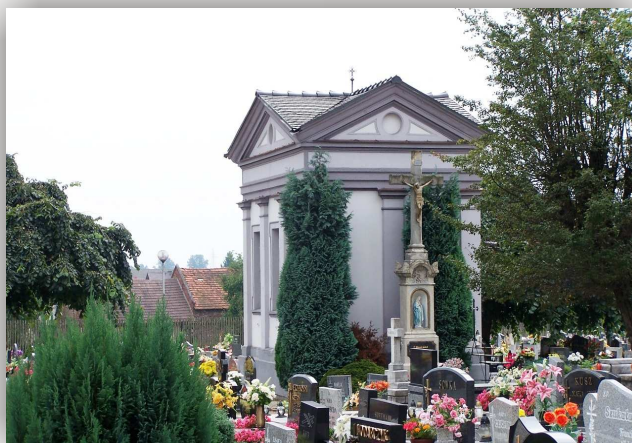
Dobrodzień, most dworski

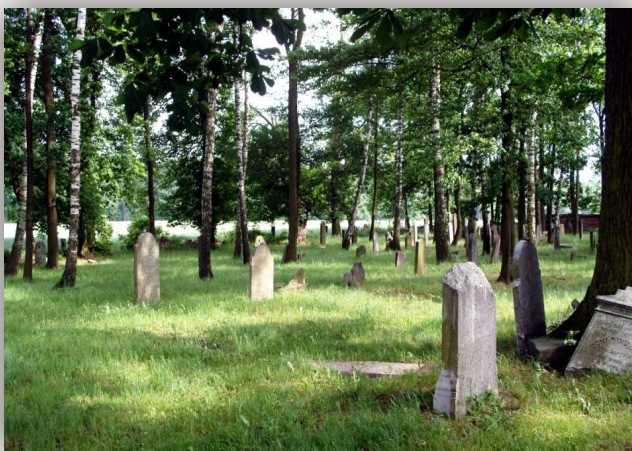
Dobrodzień, dom przy ul. Ks. Gładysza 10

Dobrodzień, ratusz, Plac Wolności

Dobrodzień, kaplica - mauzoleum na cmentarzu rzym. – kat., ul. Ks. Gładysza

Dobrodzień, cmentarz żydowski

Dobrodzień, Kościół par. rzym. – kat. p.w. Nawiedzenia NMP, ul. Ks. Gładysza

Dobrodzień, Pastorówka ul. Ks. Gładysza 22

Szemrowice, kaplica cmentarna św. Sebastiana przy kościele parafialnym